

2

Aanbieding rijksbegrotingen voor 2017

Aan de orde is de aanbieding van de rijksbegrotingen voor het jaar 2017.

De voorzitter:

Ik heet iedereen van harte welkom. Ik geef de minister van Financiën het woord.

Minister **Dijsselbloem**:

Mevrouw de voorzitter. Ik mag u op deze Prinsjesdag de vierde Miljoenennota van het kabinet-Rutte/Asscher aanbieden, op een moment dat alle politieke partijen plannen maken voor de toekomst van ons land en deze hopelijk laten doorrekenen door het Centraal Planbureau ...

(Gelach)

Minister **Dijsselbloem**:

... en op een moment dat kiezers zich afvragen of politici al die nieuwe plannen en ambities waar kunnen maken. Deze Miljoenennota laat zien dat daar in ieder geval weer een stevige basis voor is, een basis waarop we kunnen bouwen. Die basis moest worden gelegd op drassige ondergrond. De internationale crisis had Nederland als zeer open economie hard geraakt. Het tekort liep in 2009 ook sneller op dan in andere landen. Daarbij werden verborgen zwakke plekken in onze economie genadeloos blootgelegd. Een deel van de groei van de jaren daarvoor bleek eenvoudigweg niet duurzaam. De uit de klauten gegroeide bankensector kreeg, ook vergeleken met die van onze buurlanden, een harde klap.

(Gelach)

Minister **Dijsselbloem**:

Overnieuw? De uit de "klauten" gegroeide bankensector ...

(Hilariteit)

Minister **Dijsselbloem**:

Er is blijkbaar een verspreking in het grammatica.

Met de inzet van veel belastinggeld werd grotere schade voorkomen. Onze woningmarkt, opgestuwd door hoge woningsschulden, zakte ineen. Ons pensioenstelsel bleek een stuk minder robuust dan lang gedacht. De kredietwaardigheid van Nederland stond onder druk en moest worden hersteld.

Het is juist dat de afgelopen jaren fors werd ingegrepen, meer dan in een aantal van onze buurlanden. Het is ook juist dat bezuinigen op korte termijn groei en banen kan kosten. Maar in de beoordeling of de crisisaanpak anders had gekund of had gemoeten, kunnen we genoemde specifieke Nederlandse omstandigheden niet negeren. De cijfers laten zien dat Nederland zich weer heeft opgericht. Maar we kwamen van ver. Nadat in het eerste jaar van de crisis het saldo terugliep van 0,2% naar -5,4% van het bbp hebben

we de begroting geleidelijk op orde gebracht. Tegelijkertijd hebben we de structurele zwaktes in onze economie aangepakt. Het is dankzij deze aanpak dat Nederland er veel beter voorstaat dan wanneer wij het met de Franse slag zouden hebben gedaan.

Naast de economische omstandigheden kreeg de begroting ook te maken met minder gaswinning en lagere gasprijzen. De gasbaten zijn inmiddels op jaarbasis 7,5 miljard euro lager dan we verwachtten ten tijde van de start van het kabinet. Dit voorjaar begonnen de begrotingsvoorbereidingen met een tegenvaller van 2,4 miljard euro door de zeer lage inflatie. Het tekort daalt dit jaar naar verwachting naar 1,1% van ons bruto binnenlands product en volgend jaar tot 0,5%. Ook de overheidsschuld daalt volgend jaar verder naar 62%.

Misschien nog belangrijker dan de jaarlijkse tekort- en schuld cijfers is hoe we er op de langere termijn voor staan. De overheidsfinanciën zijn voor het eerst sinds vele jaren weer houdbaar op langere termijn. Dat betekent dat we zonder verdere ingrepen in de toekomst gewoon de AOW welvaartsvast kunnen houden, de zorg kunnen betalen en onze dijken kunnen onderhouden. Door de overheidsfinanciën verder in balans te brengen, scheppen we ook ruimte om toekomstige tegenvallers op te vangen en zijn we beter bestand tegen nieuwe risico's voor de schatkist. Dat is mogelijk omdat de economische groei doorzet met 1,7%.

Achter al die cijfers gaan mensen schuil. Mensen die hun baan waren kwijtgeraakt, zochten nieuw werk. Veel Nederlanders werken langer door. Huizenbezitters losten hun hypotheek af. Ondernemers gingen door en beproefden nieuwe mogelijkheden. Maar de schade van de crisis is voor veel mensen nog niet ingelopen. Na periodes waarin de werkloosheid met soms 20.000 per maand toenam, daalt zij sinds halverwege 2014 gestaag, inmiddels tot onder het niveau van toen het kabinet begon. En de daling lijkt de afgelopen maanden te versnellen. Toch zijn er nog altijd te veel mensen zonder werk. In 2017 gaat het lage-inkomensvoordeel van start, een belastingkorting waardoor het voor werkgevers goedkoper wordt om mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt in dienst te nemen. Dat is nog onderdeel van de 5 miljard lastenverlichting en vooral gericht op werkenden met een klein inkomen. Doordat het op vele fronten beter gaat met de economie en de begroting, kunnen we geld vrijmaken om Nederland verder te versterken en de koopkracht te ondersteunen. Het gaat bij dat laatste vooral om mensen die niet vanzelf profiteren van de zich herstellende economie, te weten ouderen en minima.

Koopkrachtplaatjes zijn in augustus vaste prik. We bekijken ieder jaar nauwgezet waar de voor- en de nadelen van economie en beleid terechtkomen. Vervolgens sturen we bij waar nodig. Sommigen in deze Kamer zouden daar graag vanaf zijn, maar die jaarlijkse exercitie in augustus heeft ertoe bijgedragen dat Nederland behoort tot de landen met de kleinste inkomensverschillen ter wereld. Dat gaat namelijk niet vanzelf, en juist daarom is eerlijk delen een van de pijlers van het kabinetsbeleid.

Helaas voorspellen de buurt waar een kind woont en wie zijn ouders zijn, nog te vaak hoeveel kansen hij of zij in het leven krijgt. In aanvulling op het koopkrachtpakket, waarvoor het kabinet ruim 1 miljard uittrekt, komt er 100 miljoen beschikbaar om de armoede onder opgroeiende kinderen

aan te pakken; heel praktisch en heel gericht. Als geld een probleem is om mee te kunnen doen op school of te kunnen sporten, dan moeten we dat oplossen.

Daarnaast vraagt veiligheid extra inzet, onder andere voor de nationale politie en voor Defensie. De Algemene Rekenkamer gaf overigens dit voorjaar aan dat de problemen niet alleen op te lossen zijn met meer geld. Ook duidelijke keuzes over waar het geld naartoe gaat en hoe het wordt beheerd, zijn onontbeerlijk om orde op zaken te kunnen stellen. Datzelfde geldt voor de Investeringsagenda van de Belastingdienst.

Net als in eigen land zet het herstel in de eurozone door. Waar een paar jaar geleden landen met economische groei nog een uitzondering waren, lijkt dit jaar ook Griekenland als laatste de weg omhoog te vinden. De gemiddelde groei in de eurozone komt dit jaar naar verwachting uit op 1,6%, en het gemiddelde tekort stukt onder de 2%. De cijfers zijn verbeterd, maar er zijn nog steeds risico's. Er zijn ook nieuwe risico's, zoals de brexit. De agenda blijft: begrotingen geleidelijk op orde, hervormen voor meer concurrentiekracht, banken verder stabiliseren en investeringen ondersteunen voor nieuwe banen en bedrijvigheid.

De economie groeit weer gestaag, de overheidsfinanciën zijn gezonder en bedrijven tonen weer vertrouwen in de toekomst. Maar te veel mensen merken daar nog te weinig van. Er zijn nog altijd te veel kinderen die achterblijven, te veel mensen die geen werk hebben en te veel energieke ondernemers die hun plannen niet rondkrijgen. Na jaren van economisch herstel, moet de aandacht nu dus verschuiven naar investeren in nieuwe kansen. Aan de ene kant vragen grote maatschappelijke uitdagingen zoals de energietransitie, verduurzaming en onderzoek en ontwikkeling om forse investeringen. Aan de andere kant zijn er rond het mkb knelpunten in financiering, vooral bij de doorgroei van kansrijke nieuwe ondernemingen. De overheid is al op veel manieren actief om de financiering daarvan mogelijk te maken, maar het kan en moet effectiever. Het kabinet komt nog deze kabinetsperiode met een voorstel voor een nieuwe instelling om deze investeringen beter te ondersteunen, zodat we geen kansen voor de toekomst laten liggen.

Begroten werd ooit genoemd "een methode om zich zorgen te maken nog vóór het geld wordt uitgegeven in plaats van daarna". Dat is een mooie variatie op "regeren is vooruitzien". Om echt te kunnen vooruitzien, zeker op de komende vier jaar, is de begroting een onmisbaar instrument, en is deze begroting een goede basis. Daarom, mevrouw de voorzitter, doet het mij een plezier om u de Miljoenennota 2017 en de bijbehorende stukken te mogen aanbieden.

(Geroffel op de bankjes)

De voorzitter:

Ik dank de minister voor het aanbieden van de begroting voor het jaar 2017. Vanaf nu zal de Kamer aanvangen met de behandeling van de begroting, te beginnen met de Algemene Politieke Beschouwingen morgen en donderdag. En dan nu een aantal korte — dat beloof ik u — mededelingen.